

ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ, СОЦІОКУЛЬТУРНІ ТА МІЖКУЛЬТУРНІ
ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ

LINGUACULTURAL, SOCIOCULTURAL AND INTERCULTURAL
PROBLEMS OF TRANSLATION

УДК 81'25(031)

DOI: 10.36550/2522-4077-2021-1-193-50-59

«ЕНЦИКЛОПЕДІЯ ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА» УКРАЇНСЬКОЮ
МОВОЮ: РЕЦЕНЗІЯ ТА ІСТОРИЧНИЙ ШТРИХ ЇЇ ПУБЛІКАЦІЇ

Олександр БІЛОУС (Кропивницький, Україна)

ORCID: 0000-0002-9574-4402

Scopus ID: 57211910793

E-mail: obilous1955@gmail.com

Ольга БІЛОУС (Кропивницький, Україна)

ORCID: 0000-0001-6762-3673

Scopus ID: 57211910792

E-mail: olga_bilous@yahoo.com

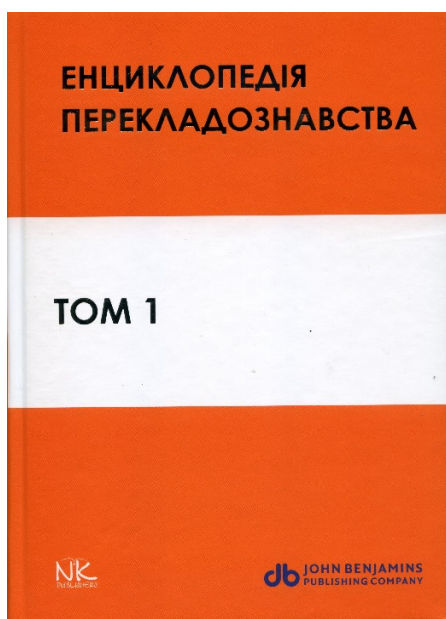
*БІЛОУС Олександр, БІЛОУС Ольга. «ЕНЦИКЛОПЕДІЯ ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА» УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ: РЕЦЕНЗІЯ ТА ІСТОРИЧНИЙ ШТРИХ ЇЇ ПУБЛІКАЦІЇ. Наприкінці 2020 року сталася велика неординарна подія в історії саме українського перекладознавства – побачили світ перший та другий томи «Енциклопедії перекладознавства». Це – переклад оригіналу *Handbook of Translation Studies* з англійської мови українською. Одна з найпомітніших у світі праць у галузі теорії перекладу опублікована в одному з найвідоміших видавництв літератури з перекладознавства «Джон Бенджамінз паблішинг компанії» (*John Benjamins Publishing Company*) в чотирьох томах за редакцією французького та бельгійського перекладознавців *Іва Гамб'є*, який нині працює в університеті Турку (Фінляндія) та *Люка ван Дорслара*, який наразі очолює кафедру перекладознавства університету Тарту в Естонії.*

Ключові слова: теорія перекладу, перекладознавство, переклад, оригінал, видавництво

*BILOUS Oleksandr, BILOUS Olga. "ENTSYKLOPEDIJA PEREKLAADOZNAVSTVA" IN UKRAINIAN: A REVIEW AND HISTORICAL ASPECT OF ITS PUBLICATION. In late 2020 Ukrainian translation studies faced an extraordinary event when two volumes of "Entsyklopediia perekladoznavstva" were published. This is a Ukrainian translation from the "Handbook of Translation Studies" written in English which is one of the most outstanding works in theory of translation globally. Originally it was published in four volumes by *John Benjamins Publishing Company*, a leading company which works in the market of translation books, and edited by Franco-Belgian translation scholar *Yves Gambier* who now works at the University of Turku (Finland) and *Luc van Doorslaer*, Chair Professor of Translation Studies at University of Tartu (Estonia).*

Keywords: theory of translation, translation studies, translation, original, publishing house.

I.



Переклад відіграє дуже важливу роль у процесі взаємопізнання народів, їхнього спілкування в різних сферах духовного і матеріального життя. В Україні перекладацька справа закономірно набуває вагомого значення як одного з визначальних чинників розвитку культури і науки. Перекладацька діяльність викликає посилений інтерес фахівців до якості перекладів, що дуже **актуально** нині для теоретиків, практиків та критиків перекладу. Адже «...становлення українського перекладу – необхідна ланка в утвердженні освіти, науки та красного письменства, без яких немислима сьогоднішня Україна» (Кияк, 2014: 3).

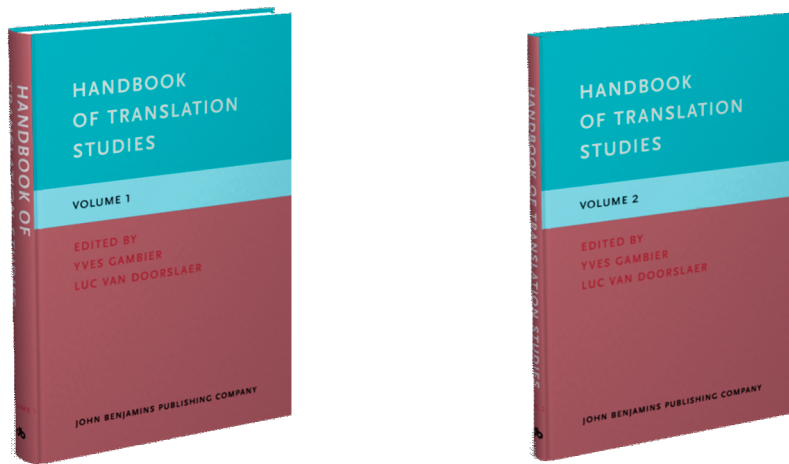
До вагомих здобутків перекладознавства кінця ХХ початку ХХІ ст. слід віднести, як справедливо вказує у своїй монографії професор **Олександр Чередниченко**, «...укладання і публікацію енциклопедій і тлумачних словників, у яких висвітлюються ключові наукові поняття і узагальнюються терміновживання, властиві різним школам» (Чередниченко, 2017:14)¹.

Продовжуючи далі свою думку, вчений-перекладознавець наголошує, що «звісно, не йдеться про те, що названі джерела демонструють повний збіг у тлумаченні основних перекладознавчих категорій. Проте саме вони мають стати точкою відліку, аби уникнути надмірної терміновтворчості, яка сьогодні притаманна багатьом (і не завжди науковим!) працям» (Чередниченко, 2017:14).

Наприкінці 2020 року сталася велика неординарна подія в історії саме українського перекладознавства – побачили світ перший та другий томи «**Енциклопедії перекладознавства**». Це – переклад оригіналу «**Handbook of Translation Studies**» (**Yves Gambier, Luc van Doorslaer, 2010-2013**) з англійської мови українською. Одна з найпомітніших у світі праць у галузі теорії перекладу опублікована в одному з найвідоміших видавництв літератури з перекладознавства «**Джон Бенджамінз публішинг компанії**» (**John**

¹ Серед найвагоміших слід назвати: KITTEL, Harald; Armin P. FRANK, Norbert GREINER, Theo HERMANS, Werner ROLLER, Jose LAMBERT & Fritz PAUL, eds. 2004. Übersetzung - Translation - Traduction. Ein internationales Handbuch zur Übersetzungsforschung - An international encyclopedia of translation studies - Encyclopedie internationale de la recherche sur la traduction: 1-3 Volumes Berlin: de Gruyter. 2004 – 2011; Mary SNELL-HORNBY, Hanns G.HÖNIG, Paul KUSSMAUL, Peter A.SCHMITT (Hrsg.). 2006. Handbuch Translation. Tübingen: Stauffenburg Verlag Brigitte Narr GmbH; GAMBIER, Yves & Luc VAN DOORSLAER, eds. Handbook of Translation Studies: Volume 1(2010), Volume 2 (2011), Volume 3 (2012), Volume 4 (2013). Amsterdam: John Benjamins t.i.

Benjamins Publishing Company) в чотирьох томах за редакцією французького та бельгійського перекладознавців **Іва Гамб'є** (**Yves Gambier**), який нині працює в університеті Турку/Фінляндія, та **Люка ван Дорслара** (**Luc van Doorslaer**), який наразі очолює кафедру перекладознавства університету Тарту в Естонії.



У своїй передмові до перекладу енциклопедії українською мовою редактори англomовного видання **Ів Гамб'є** та **Люк ван Дорслар**, підкреслюючи щораз більшу роль перекладознавства в сучасному світі, наголошують, що наразі «...перекладознавство розширює межі як самого поняття, так і дисципліни, в той час як деякі інші наукові дисципліни без коливань використовують “переклад” як метафору при зверненні до різних видів змін і розповсюдження знань» (Енциклопедія перекладознавства, Т.2, 2020: 7).

Сьогодні, на їхню думку, одночасно розвиваються **дві парадигми**, що певною мірою виправдовують поточне розростання числа термінів і практик модифікації тексту, створених на додаток до “перекладу”, що частково з ним збігаються, як-от “локалізація”, “адаптація”, “перестворення” або “творча адаптація” (transcreation), “творче переписування” (versioning), “переклад-редагування” (transediting), “мовне посередництво” (language mediation) тощо.

У продовження редактори підкреслюють, що «з одного боку, традиційніша концепція перекладу, що існувала протягом століть і виявлялася в парадигмі еквівалентності, стала більш орієнтованою на цільову аудиторію. Іншими словами, її можна назвати парадигмою орієнтованою на культуру (“культурний поворот”). Вона співіснує з іншою мінливою парадигмою, що відображає різні платформи і середовища, в межах яких наразі здійснюється перекладацька діяльність. У цьому сенсі спостерігається перехід від книжної парадигми (на якій ґрунтувалася парадигма еквівалентності) до цифрової та Інтернет-парадигми (де текст оригіналу стає мультимодальним).

В межах цих швидких змін у перекладі (що вже не стосується лише художніх текстів) та в перекладознавстві (яке вийшло за межі лінгвістичного підходу) не завжди легко крокувати в ногу з інноваціями, розуміти новий інструментарій та нові методи дослідження. Чотири томи “**Енциклопедії перекладознавства**” (*Handbook of Translation Studies*) саме й **покликані** (виділено нами – *О.Б., О.Б.*), наскільки це можливо, змалювати сучасний його стан; охопити перспективну для цієї царини тематику та окреслити ту проблематику, яка є об'єктом певної уваги науковців і вже дала вагомий дослідження» (Енциклопедія перекладознавства, Т.2, 2020: 8).

Дозвіл від «**Джон Бенджамінз паблішінг компані**» на переклад «**Handbook of Translation Studies**» українською мовою і її публікацію було отримано за сприяння Вінницького видавництва «**Нова книга**».

Переклад українською мовою здійснено за координації **Всеукраїнської спілки викладачів перекладу**, яку з перших днів її заснування очолює доктор педагогічних наук, професор, академік Академії наук вищої школи України **Леонід Миколайович Черноватий**. А **офіційним координатором проекту** є доцент кафедри перекладознавства імені Миколи

Лукаша Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна **Олександр Анатолійович Кальниченко**.

Переклад статей першого та другого томів здійснено переважно викладачами кафедри перекладознавства імені Миколи Лукаша (Харківський національний університет імені В.Н.Каразіна) та кафедри перекладознавства і контрастивної лінгвістики імені Григорія Кочура (Львівський національний університет імені Івана Франка); окремі статті переклали також викладачі факультету іноземних мов Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка, Київського університету імені Бориса Грінченка, Національного університету «Львівська політехніка», Східноєвропейського національного університету (м. Луцьк), Харківського гуманітарного університету «Народна українська академія», Дніпровського університету імені Альфреда Нобеля.

Значущість перекладу «**Handbook of Translation Studies**» українською мовою важко переоцінити, адже, як вказують самі редактори англomовного видання, очевидним є той факт, «...що перекладознавство визнає переваги використання однієї *lingua franca* для міжнародного наукового спілкування. А з іншого боку, чи можемо ми в такому випадку бути певними, що наш дискурс стає надбанням усього розмаїття академічних і неакадемічних спільнот?»

У цьому відношенні нам приємно констатувати, що в багатьох регіонах науковці досі зацікавлені і в мовному різноманітті. Саме таким прикладом є колектив українських перекладознавців і перекладачів. Їхня праця уможливує вільний доступ найширших мас носіїв української мови до ідей світового перекладознавства та результатів його досліджень» (Енциклопедія перекладознавства, Т.2, 2020: 8).

Публікація енциклопедії, як зазначено у Вступі до неї, «...зумовлена насамперед необхідністю розповсюдження в Україні і за її межами знань про інтернаціональні дослідження як письмового, так і усного перекладів. Ця енциклопедія є не лише науковим інструментом, бо адресована вона не лише науковцям, а ширшому колу читачів. Вона адресована студентам та аспірантам, перекладознавцям та викладачам перекладу, перекладачам-практикам та науковцям й фахівцям з інших суміжних дисциплін (лінгвістика, соціологія, історія, психологія тощо)» (Енциклопедія перекладознавства, Т.2, 2020: 8).

Видання є **актуальним**, адже, зважаючи на певний брак якісної перекладознавчої довідкової літератури в Україні, як зазначав вище професор **Олександр Чередниченко**, воно знайомить з теоретичними моделями Західного перекладознавства і може бути особливо корисним для перекладознавців, студентів і викладачів філологічних та перекладацьких відділень (факультетів) закладів вищої освіти, аспірантів, фахівців, які прагнуть розширити власні знання у сфері перекладознавства, а також для перекладачів. Автори наукових розвідок «**Handbook of Translation Studies**» внесли свій вагомий вклад у формування уявлень про переклад як процес і результат взаємодії оригіналу й перекладу, привернули увагу до дослідження перекладацьких стратегій і тактик, спонукали до плідної дискусії та удосконалення наукових суджень.

Усі статті опублікованих двох томів енциклопедії уже оприлюднено українською мовою на сайті видавництва «**Джон Бенджамінз публішинг компані**». Тобто вже існує онлайн-версія українською мовою. Ми повністю поділяємо думку **Олександра Кальниченка** про те, що **привабливість** енциклопедії полягає в тому, що: **по-перше**, це перше видання, яке існує українською мовою як у паперовій, так і в онлайн-версії. **Переваги** онлайн-версії очевидні: вона «гнучкіша» та доступніша при використанні. Авторів просять час від часу переглядати свої статті та обновлювати їх. **По-друге**, це – взаємозв'язок з принципами відбору та організації, яку редактори енциклопедії використовують в онлайн-версії перекладознавчій бібліографії **Benjamins' Translation Studies Bibliography (TSB)**. Як редактори бібліографічного видання **Ів Гамб'є** та **Люк ван Дорслар** постійно розширюють та адаптують тематичні та понятійні схеми перекладознавства. Таксономія **TSB** частково була застосована до відбору термінології, а система ключових слів цієї бібліографії, за словами редакторів, послужила основою для класифікації статей цієї енциклопедії (див.: Енциклопедія перекладознавства, Т.2, 2020: 11).

Усього в чотирьох томах енциклопедії 175 статей, з них 74 розміщено в першому томі та 35 – у другому.

Два перші томи енциклопедії вже привернули увагу у тих, хто має професійний або особистий інтерес до проблем письмового та усного перекладів, локалізації, редагування тощо, а також у фахівців з комунікації, журналістів, літературознавців, редакторів, державних службовців, управлінців, фахівців з медіа та маркетингу та ін.

Перший том охоплює наукові розвідки таких відомих спеціалістів у даній сфері як Ампаро Уртадо Альбір, Фабіу Альвес, Мері Снелл-Горнбі, Ів Гамб'є, Даніель Гуадек, Люк ван Дорслар, Дороти Келлі, Маріанн Ледерер, Кірстен Малмк'єр, Крістіана Норд, Алешандра Асіш Роза, Крістіна Шефнер та інших. У статтях **розглянуто** широке коло питань: історія перекладу; зміст понять «переклад», «адаптація», «автопереклад», «перекладознавство», «трансфер» і «трансферні студії»; **аналізовано** динаміку змін змісту перекладознавства та його різноманітні підходи (дескриптивний, прикладний, інтерпретативний, когнітивний, функціональний); **досліджено** різні аспекти перекладу (його релевантність, норми, одиниці, стратегії і тактики, множинність, відкритість і закритість), його зв'язки з мультилінгвізмом, семантикою, семіотикою, філософією, герменевтикою, гендерними факторами, етикою, етнографією, соціологією, термінознавством, глобалізацією; **вивчено** такі питання художнього перекладу як вплив полісистемної теорії, постколоніальні літератури, цензура, особливості передачі змісту дитячої літератури, драматургічних творів, гумору й коміксів; **окреслено** проблеми галузевого (політичного, технічного, комерційного, наукового, релігійного, юридичного) та усного перекладів (з аркуша, послідовний, синхронний, аудіовізуальний, закадровий, опосередкований, конференц-переклад, дублювання, субтитрування, медіа-переклад, для потреб громади, в соціальній сфері; переклад жестових мов); **звернено увагу** на питання новітнього змісту перекладацької діяльності, зокрема, застосування інформаційних технологій (перекладацький інструментарій, використання Інтернету, автоматизований і машинний переклад, корпуси, локалізація), нетворкінг та діяльність перекладачів-волонтерів; **розглянуто** зміст процесу перекладу та інструменти його дослідження (протокол «Міркуй уголос»), якість перекладу й класифікація перекладацьких помилок, а також проблеми методики навчання перекладу (компетентність, програма навчання та план навчального процесу) і ролі перекладу в навчанні іноземних мов.

Другий том містить науковий доробок таких відомих фахівців у сфері перекладознавства як Елен Бюзелен, Шері Саймон, Єрун Вандале, Ділек Діздар, Барбара Мозер-Мерсер, Кайса Коскінен, Шерон О'Брасн, Соня Коліна, Крістіна Марінетті, Кірстен Малмк'єр, Вісент Монталт, Джеймс Сент-Андре, Пітер Флін, Ів Гамб'є, Алберт Бранчадель, Ніке К. Покорн, Барбара Арене, Оуті Палопоскі, Шехназ Тахір-Гюрчалар, Френсіс Р. Джоунз, Крістіна Вальєс, Ендрю Честерман, Люк ван Дорслар, Рейне Мейлартс, Сес Костер, Ракеле Антоніні, Гідеон Турі, Керол О'Саліван, Браян Мосоп, Ритва Леппігальме, Девід Катан, Сесілія Ваденшо, Джин Боуз-Байер, Крістіна Шефнер, Пол Ф. Бандіа, Дірк Делабастіа.

У 2-му томі **охоплено** такі перекладацькі питання як: визначення поняття «агенти» щодо соціоісторичного, соціологічного та етнографічного напрямів перекладу; **обговорено** габітус перекладача та статус письмових та усних перекладачів; **розглянуто** питання гібридності, стилістики, гри слів, метафори, реалій, деконструкції, реклами, усної традиції в перекладі, псевдоперекладу та редагування; **висвітлено** художній, дистанційний, інституційний, колективний види перекладу та порівняльні, когнітивні, культуроорієнтовані підходи до перекладу; **приділено увагу** моноритарним мовам, медичному письмовому та усному перекладам, контролю та оцінюванню перекладу з точки зору еквівалентності та нееквівалентності; **викладено** питання напряму перекладу, політики, методології перекладознавства та теорії перекладацької діяльності; **подано поради** щодо перекладознавчих бібліографій.

Отже, зважаючи на широкий діапазон проблем, які розглядаються в першому та другому томах, та пам'ятаючи про його суттєве розширення в подальших двох томах, можна без вагань рекомендувати ці видання студентам, викладачам, аспірантам і перекладознавцям як джерело важливої довідкової інформації й основу для критики та побудови власних теоретичних концепцій.

II.

До історії виникнення ідеї перекладу «Handbook of Translation Studies» з англійської мови українською

А все почалося з Відня у 2008 році та знайшло продовження в Таллінні в 2010 році...

У 2008 році завідувач кафедри перекладу з англійської мови ХНУ імені В.Н.Каразіна, професор **Леонід Черноватий**, завідувач кафедри перекладу з німецької мови КНУ ім. Т.Шевченка, професор **Тарас Княк** (на жаль, нині покійний) та декан факультету іноземних мов, доцент кафедри перекладу і загального мовознавства КДПУ ім. В.Винниченка **Олександр Білоус** завдяки гранту від Фонду Österreich-Kooperation взяли участь у роботі австрійсько-українського науково-методичного семінару «**Болонський процес: нові вимоги до програм викладання перекладознавчих дисциплін**», який проходив з 3-го по 16-те квітня в Інституті усного та письмового перекладів (нині – Центр перекладознавства) Віденського університету та Інституті теоретичного та прикладного перекладознавства університету імені Карла і Франца міста Грац/Австрія.

Учасниками семінару з австрійської сторони були директор Інституту усного та письмового перекладів Віденського університету, професор **Герхард Будін**, завідувач кафедри перекладознавства цього Інституту, професор **Мері Снелл-Горнбі**, директор Інституту теоретичного та прикладного перекладознавства університету імені Карла і Франца міста Грац, професор **Еріх Прунч** разом з доктором філософії **Гюнтером Ляйкауфом** та викладачами **Гаральдом Фляйшманом** та **Гудрун Гетц**.

Після одного з семінарів у Відні професор **Мері Снелл-Горнбі** (до речі, професор **Снелл-Горнбі** за фінансової підтримки Фонду Österreich-Kooperation з 16-го по 23-тє квітня 2007 року читала лекції та семінари німецькою та англійською мовами на тему «**Текст і переклад**» для студентів та проводила майстер-класи для професорсько-викладацького складу на факультеті іноземних мов Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка) запросила українських представників відвідати її теоретичне заняття для аспірантів, у якому вони з задоволенням взяли участь.



Проф. Снелл-Горнбі з деканом та студентами магістратури факультету іноземних мов КДПУ (Кіровоград, квітень 2007)



Майстер-клас для професорсько-викладацького складу факультету іноземних мов КДПУ (Кіровоград, квітень 2007)

Після семінару відбулося жваве обговорення. Під час обговорення професор **Мері Снелл-Горнбі** ознайомила українських учасників з енциклопедією перекладознавства німецькою мовою «**Handbuch Translation**», а саме з другим виданням (перше було видане у 1999 році), яке було опубліковане в одному з найвідоміших видавництв літератури з перекладознавства «**Штауффенбург**» (**Stauffenburg Verlag**) міста Тюбінген/Німеччина у 2006 році за загальною редакцією австрійсько-німецького авторського колективу під керівництвом **Мері Снелл-Горнбі** (Mary Snell-Hornby et al., 2006).



Ознайомившись зі змістом енциклопедії, професор **Леонід Черноватий** відразу ж висловив думку, що було б доречно і корисно створити енциклопедію з перекладознавства українською мовою. Звичайно ж, після повернення в Україну він поділився цією думкою зі своїми колегами на кафедрі.

У 2010 році доцент кафедри перекладу з англійської мови ХНУ імені В.Н.Каразіна **Олександр Кальниченко** взяв участь у Міжнародній конференції «**Between Cultures and Texts: Itineraries in Translation History**» («Між культурами та текстами: шляхи в історії перекладу»), що відбувалася 9-10 квітня в Талліннському університеті. Організаторами конференції були Естонський Інститут гуманітарних наук та Інститут германо-романських мов та культур Талліннського університету у співпраці з INALCO (Париж) (Paris INALCO Centre d'étude de l'Europe médiane) та Тартуським університетом.

За матеріалами конференції було видано вагому колективну монографію з передмовою **Тео Германса** (Chalvin et al., 2011). Саме ця конференція і стала знаковою для **Олександра Кальниченка** та його харківських колег щодо реалізації ідеї про україномовну енциклопедію з перекладознавства, адже саме тут у жвавій науковій дискусії він зав'язав дружні стосунки з багатьма присутніми вченими, зокрема з **Тео Германсом** з Лондонського університету, який був на той час головою Міжнародної асоціації перекладознавців (International Association for Translation & Intercultural Studies), з головним редактором «Sign Systems Studies» **Пеетером Торопом** (Тартуський університет) та з головними редакторами реферативного журналу з перекладознавства Translation Studies Bibliography (Benjamins, Amsterdam) **Люком ван Дорсларом** (Університет міста Левена/Бельгія) та **Івом Гамб'є** (університет Турку/Фінляндія).

Під час однієї з розмов **Люк ван Дорслар** та **Ів Гамб'є** запропонували **Олександру Кальниченку** в межах можливої співпраці з українськими перекладознавцями організувати огляди публікацій з фаху в Україні для їхнього видання, що **Олександр Кальниченко** та його українські колеги по кафедрі і робили успішно до 2014 року, тобто відбирали перекладознавчі розвідки українських вчених, перекладали їх англійською та передавали для ознайомлення своїм зарубіжним колегам. Відбувався так званий трансфер перекладознавчих думок, який поглиблював та розширював шляхи подальшої плідної співпраці.

У подальшому професор **ван Дорслар** запросив доцента **Кальниченка** до участі в Міжнародній науковій конференції «**Translation and National Images**» («Переклад та національні образи») в Антверпені-Амстердамі у 2011 році. **Олександр Кальниченко** із вдячністю прийняв запрошення та здійснив поїзду до Бельгії та Нідерландів для участі в конференції, яка відбулася 16-18 листопада. Міжнародну наукову конференцію «Translation and National Images» спільно організували провідні в галузі перекладознавства університети – бельгійський Лессіус, що знаходиться у м. Антверпен, та Амстердамський університет

(Амстердам/Нідерланди) за підтримки міжнародного наукового інституту NISE (National Movements and Intermediary Structures in Europe), Центру перекладознавчих досліджень Католицького університету міста Левен/Бельгія (CETRA), найбільшого книговидавця у сфері перекладознавства (John Benjamins Publishing Company), Бельгійського національного фонду сприяння розвитку науки (F.W.O.- Vlaanderen) та Інституту голландської мови (Nederlandse Taalunie).

На конференції в Антверпені-Амстердамі доцент **Кальниченко** отримує чергове запрошення від професора **ван Дорслара** до участі 24-26 травня 2012 року в Міжнародній конференції «**Translating Power, Empowering Translation: Itineraries in Translation History-II**» в Таллінні, яка була організована спільно з університетом міста Тарту.

Під час роботи конференції у Таллінні **Олександр Кальниченко** запросив професора **Люка ван Дорслара** до Харкова, і він із вдячністю погодився.

25-26 квітня 2013 року на факультеті іноземних мов ХНУ імені В.Н.Каразіна пройшла VII Міжнародна наукова конференція «**Актуальні проблеми перекладознавства та методики навчання перекладу**». Більше 100 учасників конференції провели плідні обговорення та обмінялися останніми результатами своїх досліджень. У межах конференції відбулося святкування ювілею кафедри теорії та практики перекладу англійської мови, якій виповнилося на той час 40 років від дня заснування.

У перший день роботи конференції відбулися пленарні засідання, на яких були представлені доповіді провідних вітчизняних фахівців у галузі теорії та методики перекладу: професорів **Владислави Демецької**, **Леоніда Черноватого**, **Олени Панченко**, а також закордонних гостей: пані професор **Марії Куси** (Словаччина), професора **Люка ван Дорслара** (Бельгія) та пані доцента **Наталі Камовнікової** (Росія).

Знаковою ця конференція була ще і тим, що професор **Леонід Черноватий** особисто познайомився з професором **Люком ван Дорсларом**. У жвавих фахових бесідах харківських колег з гостем із Бельгії крок за кроком втілювалася в життя ідея появи україномовної енциклопедії, були визначені шляхи її можливої реалізації. Було вирішено, що перша україномовна енциклопедія буде перекладною і її найважливішим завданням стане насамперед необхідність розповсюдження в Україні і за її межами знань про інтернаціональні дослідження як письмового, так і усного перекладів.

Після повернення до Бельгії **Люк ван Дорслар** переслав десять статей з англійської енциклопедії «**Handbook of Translation Studies**», які були перекладені українською членами кафедри теорії та практики перекладу англійської мови ХНУ імені В.Н.Каразіна, професорами **Л.М.Черноватим**, **О.В.Ребриєм**, **А.П.Мартинюк**, доцентами **О.А.Кальниченко**, **Т.Г. Лук'яною** та викладачем **А.Ю.Телігою**. Переклади були виконані протягом 10 днів і надіслані до Бельгії, після чого з'явилися на сайті видавництва «**Джон Бенджамінз паблішінг компані**».

Так було покладено початок онлайн-публікацій статей з 1-го та 2-го томів енциклопедії «**Handbook of Translation Studies**» та втілена в життя ідея української версії «**Енциклопедії перекладознавства**».

Професор **Леонід Черноватий** запросив, разом з фахівцями кафедри теорії та практики перекладу англійської мови ХНУ імені В.Н.Каразіна, до участі в перекладах англійських статей фахівців кафедри перекладознавства і контрастивної лінгвістики імені Григорія Кочура Львівського національного університету імені Івана Франка, де цю ідею схвально підтримала, нині, на жаль, покійна, завідувач кафедри, професор **Роксолана Петрівна Зорівчак**.

Пізніше до перекладів долучилися фахівці Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка, Київського університету імені Бориса Грінченка, Національного університету «Львівська політехніка», Східноєвропейського національного університету (м. Луцьк), Харківського гуманітарного університету «Народна українська академія», Дніпровського університету імені Альфреда Нобеля.

P.S. З професором **Люком ван Дорсларом** познайомився особисто на VII Міжнародній науковій конференції у Харкові і я, **Олександр Білоус**, налагодилися тісні фахові контакти. На запрошення оргкомітету Міжнародної науково-практичної конференції «**Мови і світ: дослідження та викладання**», яку щорічно в кінці березня організовує факультет іноземних мов Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка, професор **Люк ван Дорслар** двічі відвідав тоді ще Кіровоград (нині Кропивницький) та виступив з цікавими доповідями на пленарних засіданнях **IX-ї** (26-27 березня **2015**) та ювілейної **X-ї** (17-18 березня **2016**) Міжнародної науково-практичної конференції «**Мови і світ: дослідження та викладання**» – «**Translation and Transfer in European Mediatranslation and Transfer in European Media**» (**2015**) та «**The Value of Metadata for Translation Studies**» (**2016**). Крім виступів на пленарних засіданнях професор **ван Дорслар** провів низку майстер-класів з перекладознавства для студентів та професорсько-викладацького складу факультету іноземних мов.

За безпосередньої підтримки професора **Люка ван Дорслара** в жовтні **2016** році була підписана **Угода про співпрацю в галузі освіти і науки** між факультетом іноземних мов КДПУ ім. В.Винниченка та факультетом гуманітарних наук одного із найстаріших університетів **Бельгії** – **Левенським католицьким університетом (Katholieke Universiteit Leuven)**, положення якої продовжують плідно втілюватися у життя і сьогодні.

Тож, історія продовжується...



Зустріч проф. Люка ван Дорслара зі студентами ХНУ ім. В.Н.Каразіна на тему «Translation Studies: not so young Discipline any more» (Харків, 2013).



Дружня зустріч у ректора КДПУ ім. В.Винниченка (Кіровоград, 2016). Зліва на право: проф. Олег Семенюк (ректор), проф. Олександр Білоус (Кіровоград, Україна), проф. Клаус-Дірк Шмітц (Кельн, Німеччина), проф. Артур Творек (Вроцлав, Польща), проф. Люк ван Дорслар (Левен, Бельгія), доц. Алла Міщенко (Кіровоград, Україна).

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Енциклопедія перекладознавства: у 4 т. Т.1: пер. з англ. / за ред. Іва Гамб'є та Люка ван Дорслара; за заг. ред.: О.А.Кальниченка та Л.М.Черноватого. – Вінниця: Нова книга, 2020. – 552 с. (Серія UTTU Series).
2. Енциклопедія перекладознавства: у 4 т. Т.2 : пер. з англ. / за ред. Іва Гамб'є та Люка ван Дорслара; за заг. ред.: О.А.Кальниченка та Л.М.Черноватого. – Вінниця: Нова книга, 2020. – 276 с. (Серія UTTU Series).
3. Кияк Т.Р., Науменко А.М., Огуй О.Д. Перекладознавство (німецько-український напрям): підручник для студентів вищ. навч. закл./ Т.Р.Кияк, А.М.Науменко, О.Д.Огуй. – 3-є вид., доп. і перероб. – Чернівці: Видавничий дім «Букрек», 2014. – 640 с.
4. Олександр Чередниченко. Переклад – Культура – Ідентичність. – К.: Видавець Заславський О.Ю., 2017. – 224 с.

5. Chalvin, Antoine, Lange, Anne et Monticelli, Daniele (eds.) (2011) : *Between Cultures and Texts/Entre les cultures et les textes. Itineraries in Translation History/Itinéraires en histoire de la traduction*. Frankfurt am Main : Peter Lang, 320 p.
6. GAMBIER, Yves & Luc VAN DOORSLAER, eds. *Handbook of Translation Studies: Volume 1(2010), Volume 2 (2011), Volume 3 (2012), Volume 4 (2013)*. Amsterdam: John Benjamins.
7. KITTEL, Harald, Armin P. FRANK, Norbert GREINER, Theo HERMANS, Werner ROLLER, Jose LAMBERT & Fritz PAUL, eds. 2004. *Übersetzung - Translation - Traduction. Ein internationales Handbuch zur Übersetzungsforschung - An international encyclopedia of translation studies - Encyclopedie internationale de la recherche sur la traduction: 1-3 Volumes*. Berlin: de Gruyter. 2004 - 2011.
8. Mary SNELL-HORNBY, Hanns G. HÖNIG, Paul KUSSMAUL, Peter A. SCHMITT (Hrsg.). 2006. *Handbuch Translation*. Tübingen: Stauffenburg Verlag Brigitte Narr GmbH.

REFERENCES

1. Entsyklopediia perekladoznavstva (2020): u 4 t. T.1 [Handbook of Translation Studies in 4 volumes. Volume 1]: Yves Gambier, Luc van Doorslaer ; Ukrainian tr. ed. by Oleksandr Kalnychenko, Leonid Chernovatyi. – Vinnytsia: Nova knyha, 552 p. (Series UTTU Series).
2. Entsyklopediia perekladoznavstva (2020): u 4 t. T.2 [Handbook of Translation Studies in 4 volumes. Volume 2]: Yves Gambier, Luc van Doorslaer ; Ukrainian tr. ed. by Oleksandr Kalnychenko, Leonid Chernovatyi. – Vinnytsia: Nova knyha, 276 p. (Series UTTU Series).
3. Kyiak, T., Naumenko, A., Ohui, O. (2014). *Translation studies (German-Ukrainian): A textbook for university students. 3rd edition, supplemented and modified / Перекладознавство (німецько-український напрям): підручник для студентів вищ. навч. закл. 3-є вид., доп. і перероб.*, Чернівці: Видавничий дім «Букрек», 640 с.
4. Cherednychenko, O. (2017). *Translation – Culture – Identity / Переклад – Культура – Ідентичність*. Київ: Видавель Заславський О.Ю., 224 с.
5. Chalvin, Antoine, Lange, Anne et Monticelli, Daniele (eds.) (2011) : *Between Cultures and Texts/Entre les cultures et les textes. Itineraries in Translation History/Itinéraires en histoire de la traduction*. Frankfurt am Main : Peter Lang, 320 p.
6. GAMBIER, Yves & Luc VAN DOORSLAER, eds. *Handbook of Translation Studies: Volume 1(2010), Volume 2 (2011), Volume 3 (2012), Volume 4 (2013)*. Amsterdam: John Benjamins.
7. KITTEL, Harald, Armin P. FRANK, Norbert GREINER, Theo HERMANS, Werner ROLLER, Jose LAMBERT & Fritz PAUL, eds. (2004–2011). *Übersetzung – Translation – Traduction. Ein internationales Handbuch zur Übersetzungsforschung - An international encyclopedia of translation studies - Encyclopedie internationale de la recherche sur la traduction: 1-3 Volumes*. Berlin: de Gruyter.
8. Mary SNELL-HORNBY, Hanns G. HÖNIG, Paul KUSSMAUL, Peter A. SCHMITT (Hrsg.), (2006). *Handbuch Translation*. Tübingen: Stauffenburg Verlag Brigitte Narr GmbH.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Олександр Білоус – кандидат філологічних наук, професор, професор кафедри перекладу, прикладної та загальної лінгвістики, декан факультету іноземних мов Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка, місто Кропивницький. Заслужений працівник освіти України.

Наукові інтереси: семантико-стилістичний аналіз художніх творів, теорія і практика перекладу германських мов.

Ольга Білоус – старший викладач кафедри перекладу, прикладної та загальної лінгвістики Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка, місто Кропивницький.

Наукові інтереси: українсько-німецькі міжлітературні зв'язки, теорія і практика перекладу германських мов.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

Oleksandr Bilous – Doktor of Philosophy (Ph.D.), Full Professor, Professor at the Chair of Translation, Applied and General Linguistics, Dean of the School of Foreign Languages of the Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University in Kropyvnytskyi, Honoured Educator of Ukraine.

Scientific interests: semantic and stylistic analysis of fiction texts, theory and practice of translation of Germanic languages.

Olha Bilous – Senior Lecturer at the Chair of Translation, Applied and General Linguistics of the Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University in Kropyvnytskyi.

Scientific interests: German-Ukrainian interliterary relations, theory and practice of translation of Germanic languages.